

Η απεικόνιση του Αγίου Γεωργίου ως πολεμιστή

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Παρόλο που υπάρχουν στοιχεία για την απεικόνιση του Αγίου Γεωργίου ως πολεμιστή πριν από την εικονοκλαστική περίοδο ο αριθμός των αναπαραστάσεών του ως πολεμιστή αυξάνουν σημαντικά μετά την εικονομαχία κυρίως στην Καππαδοκία στην οποία οι στρατιωτικοί Άγιοι λατρεύονταν ιδιαίτερα. Εικονίζονταν τόσο ως προστάτης των στρατιωτών όσο και ως κατεξοχήν κατακτητής του κακού. Τοποθετούνταν σε προεξέχουσες θέσεις όπως στις εισόδους των ναών ή μπροστά στο ιερό, ακόμη και στην αψίδα.

Οι αλλαγές στην εικονογραφία του Αγίου (από βυζαντινός αξιωματούχος σε βυζαντινό πολεμιστή) συμπίπτουν με τις αλλαγές στην έννοια του Αυτοκράτορα ο οποίος κατά τη διάρκεια του απογείου της βυζαντινής αυτοκρατορίας από τη βασιλεία του Νικηφόρου Φωκά (963-969), του Ιωάννη Τζιμισκή (969-976) και Βασιλείου Β΄ (976-1025) απέκτησε τη νέα ποιότητα του στρατιωτικού θάρρους και ο οποίος δοξάζονταν στο πεδίο της μάχης.

[agios_georgios_266041174](#)

Αναμφίβολα η εξέλιξη της λατρείας του Αγίου οφείλει πολλά στην υιοθέτησή του ως προστάτη από τους βυζαντινούς αυτοκράτορες. Παρόλο που δεν ήταν αμετάβλητη πρακτική, γίνονταν συνήθως εντυπωσιακές χορηγίες είτε για να παροτρύνουν τον Άγιο Γεώργιο να προστατέψει τους άνδρες για τους οποίους ήταν υπεύθυνοι στην μάχη είτε ως ανταμοιβή που το είχε πράξει ήδη. Τέτοια συναισθήματα εκφράζονται στον Κανόνα που συνέταξε ο Γεώργιος Σκυλίτζης στον οποίο ζητείτε η αρωγή του Αγίου προκειμένου να βοηθήσει τον αυτοκρατορικό στρατό να κερδίσει τη νίκη ενάντια στους Σκύθες, Πέρσες και βαρβάρους.

Το *Praecepta Militaria* (μεσοβυζαντινό στρατιωτικό εγχειρίδιο), που συνήθως αποδίδεται στον Νικηφόρο Φωκά, προέβλεπε να λέγονται προσευχές από τους στρατιώτες καθημερινά, πρωί και βράδυ, με αυστηρές ποινές για όσους δεν συμμετείχαν. Είναι ενδιαφέρον ότι αυτός ο ιδιαίτερα επιτυχημένος στρατηγός αντιμετώπιζε τις θρησκευτικές πρακτικές στον στρατό τόσο σοβαρά, καθώς αυτός ήταν υπεύθυνος που η εικόνα του ευγενή ιππότη εισήλθε στην βυζαντινή γραμματεία.

Image not found or type unknown

Στα τελευταία χρόνια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας ο Άγιος Γεώργιος χρειάστηκε περισσότερο ως προστάτης εναντίον στους κατακτητές παρά ως σύμμαχος σε μια μάχη που πιθανώς να κατέληγε σε νίκη. Αυτό εξηγεί τον τεράστιο αριθμό προστατευτικών αναπαραστάσεων στους υστεροβυζαντινούς ναούς. Αυτές ήταν πολυάριθμες στην Τρανσυλβανία όπου ο αυτόχθων ορθόδοξος ρουμανικός πληθυσμός επιζητούσε προστασία εναντίον των καθολικών Ανδεγαυών, καθώς και στην Κρήτη η οποία ήταν υποτελής στην

Βενετία από το 1204 έως το 1669.

Μετά τη λατινική και τουρκική κατάκτηση, οι Έλληνες χρειάζονταν πάνω από όλα προστασία από τους κατακτητές. Η προστατευτική λειτουργία των στρατιωτικών αγίων έγινε πάλι επίκαιρη. Παρουσιάζονται σε αμέτρητες αναπαραστάσεις, κυρίως στις προσόψεις ή στις εισόδους των ναών. Αυτές οι εικόνες ήταν απλά πορτραίτα αλλά ένας δημοφιλής εικονογραφικός τύπος ήταν αυτός του Αγίου Γεωργίου που σκοτώνει έναν εχθρό ή ένα αντιπαθητικό τέρας. Αυτό χρησίμευε ως ένας γλωσσικός κώδικας: στη θέση του τέρατος εννοούνταν οι Τούρκοι.

(αποσπάσμα από το βιβλίο: Christopher Walter, *The Warrior Saints in Byzantine Art and Tradition*, Ashgate 2003)